

PROF. DR HAB. INŻ. ARCH. **MAGDALENA JAGIEŁŁO-KOWALCZYK**
KATEDRA KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA MIESZKANIOWEGO
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI
ADRES: UL. PODCHORAŻYCH 1, 30-383 KRAKÓW.

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Sucheckiego pt.:

„Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej”

wykonanej pod opieką Promotora

Pana dr. hab. inż. arch. Macieja Janowskiego, prof. PP

oraz Promotora pomocniczego

Pana dr. hab. inż. arch. Tomasza Jastrzębia

na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej

1. Podstawa opracowania

- 1.1. Zlecenie Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej, Pani dr hab. inż. arch. Agaty Gawlak, prof. PP na opracowanie recenzji rozprawy doktorskiej mgr. inż. arch. Jędrzeja Sucheckiego: pismo nr WA.63.01.2025 z dnia 04.03.2025,
- 1.2. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., art. 187 (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi zmianami
- 1.3. Rozprawa doktorska: Jędrzeja Sucheckiego pt.: „Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej” (oprawiony w miękką okładkę dwustronny wydruk w formacie A4), Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej, Poznań 2024

1. Ocena części formalnej rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Sucheckiego pt.: „Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej” jest jednotomowym, ilustrowanym opracowaniem w formie dwustronnego wydruku formatu A4 o objętości 183 numerowanych stron. Pracę opracowano i przedstawiono do oceny w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*.

Struktura formalna rozprawy doktorskiej jest charakterystyczna dla podobnych opracowań naukowych. Struktura została przedstawiona przez Autora na str. 24 w postaci Ryc. 7. *Struktura pracy – wstęp i badania literaturowe* oraz Ryc.8. *Struktura pracy – badania własne i interpretacja ich wyników* (str.26). Struktura byłaby czytelniejsza, gdyby opracowano ją opisowo i zilustrowano schematem. Po stronie tytułowej i podziękowaniach zamieszczono *Spis Treści* (str. 5, 7), a następnie streszczenia w języku polskim (str. 9) i angielskim (str. 11). Praca składa się z czterech rozdziałów. Są nimi kolejno: Rozdział 1 - *Wprowadzenie* (str. 15 -73); Rozdział 2 – *Kontekst* (str. 39 - 87); Rozdział 3 – *Badania własne* (str. 91 - 121); Rozdział 4 – *Wnioski i podsumowanie* (str. 125 - 135). Następnie, po rozdziałach merytorycznych Doktorant zamieścił *Bibliografię* (str. 139 - 149) – w *Spisie treści* jest pomyłka w oznaczeniu stron w tej części; *Spis ilustracji* (str. 151 - 154), *Spis tabel* (str. 155 - 156) – tu również w *Spisie treści* jest pomyłka w numeracji stron; *Spis wykresów* (str. 157) - tu również w *Spisie treści* jest pomyłka w numeracji stron; *Załączniki* (str. 159 – 183) - tu również w *Spisie treści* jest pomyłka w numeracji stron. Część nosząca w *Spisie treści* nazwę *Załączniki*, w pracy nosi nazwę *Suplement*.

Praca została skonstruowana zgodnie z praktyką obowiązującą w pracach naukowych, a zwłaszcza w rozprawach doktorskich. Strukturę pracy przedstawiono w postaci schematu na stronie 24. Przedmiot badań określony jest najczytelniej w *Streszczeniu* (str.9). W dalszej części pracy przedmiot badań jest określany w różny sposób, o czym Recenzentka napisze w części recenzji dotyczącej oceny merytorycznej rozprawy doktorskiej. W pracy określono zakres terytorialny badań (str. 23), zakres merytoryczny badań (str. 25), cele badawcze (str. 25), pytania badawcze (str. 27), tezę pracy i hipotezy badawcze (str. 29), metodykę badań (str. 29). Doktorant omówił stan badań (str.19) oraz wyjaśnił definicje i pojęcia zawarte w dysertacji (str. 33). Nie znamy jednak źródeł niektórych definicji, np. *Co-living* (str. 34), *Mieszkanie własnościowe* (str. 34), *Squat* (str. 35), *Spółdzielnia mieszkaniowa 2.0* (str.35), *Wspólnota inwestorska* (str. 35).

Praca napisana jest niedbałym, niepoprawnym językiem, zawiera liczne błędy stylistyczne, gramatyczne oraz literówki. Praca jest trudno zrozumiała ze względu na zastosowane skróty myślowe. Praca wymaga zatem gruntownej korekty językowej. Mimo to, Recenzentka podjęła się niniejszej recenzji, ponieważ przedmiot pracy, jej struktura i przyjęta metodologia badań wskazują na wartość merytoryczną dysertacji, w której konsekwentnie potraktowano wywód naukowy.

Już na początku opracowania w *Streszczeniu* (str. 9) w trzech pierwszych akapitach pojawiają się następujące błędy i nieścisłości językowe oraz literówki:

„... [T]ematem rozprawy jest zagadnienie alternatywnych sposobów zamieszkiwania a formowaniem zabudowy mieszkaniowej. [P]rzedmiotem badań są zagadnienia społeczno-ekonomicznych w kontekście doboru parametrów przyjmowanych do formowania zabudowy mieszkaniowej, szczególnie wielorodzinnej. Zidentyfikowany problem badawczy to postępujące rozwarstwienie w zakresie dostępnego zapewnienia funkcjonalnego mieszkania w Polsce, mieszkanie stało się wartością wymienną, a nie użytkową wynikającą z potrzeb jego użytkowników.

Przeprowadzone badania mają na celu wykazanie zależności pomiędzy sposobem zamieszkiwania a układami funkcjonalno-przestrzennymi (formowanie) budynków mieszkalnych. Celem pośrednim było sprawdzenie czy mieszkanie traktowane jako towar spełnia oczekiwania użytkowników i na ile jest atrakcyjny w porównaniu z mieszkaniami w krajach z większym udziałem zasobów mieszkaniowych należących do podmiotów publicznych lub niekomercyjnych. Punktem odniesienia do mieszkalnictwa opartego na monofunkcyjnych zbiorach jednostek mieszkalnych stanowi nurt co-housingu, oparty na mechanizmach i wartościach, które sprzyjają szerszej odpowiedzi na potrzeby użytkowników oraz możliwościom formowania architektury.

Rozprawa ma charakter syntetyczno-analityczny, którą oparto na badaniach literaturo- wych, kwerendach terenowych, (rozpoznanie in-situ), analizach porównawczych, studiach przypadków oraz badaniach ankietowych...”

Dalej, we *Wprowadzeniu* (str. 15) Autor pisze:

„... Wraz z rozwojem cywilizacji zamieszkanie stało się sposobem zaspokajającym na coraz to wyższych poziomach potrzeb (Maslow, 1943), w tym uczestniczenia w stosunkach społecznych...”

W podrozdziale 1.2. *Stan badań* (str. 19) czytamy:

„... Słowa kluczowe użyte do systematycznego przeglądu literatury w zakresie odpowiadającym badanemu problemowi naukowego [...]. Badania w niniejszej rozprawie opierają się na dorobku badawczym naukowców z Politechniki Poznańskiej przede wszystkim w zakresie budownictwa społecznego w kontekście rozwoju zrównoważonego publikacji Hanki Zaniewskiej oraz Radosława Barka nad architekturą środowiska mieszkaniowego tworzonego z udziałem środków publicznych. [...] Diagnozą kondycji polskiej architektury mieszkaniowej zajął się Grzegorz Wojtkun, a kolei w obszarze współczesnych kierunków kształtowania zabudowy mieszkaniowej i rozwiązań systemowych w mieszkalnictwie, oparto się na badaniach naukowców z Politechniki Śląskiej [...]. Doświadczenia zagraniczne na polu rozwiązań systemowych w mieszkalnictwie, w aspekcie dostępności i inkluzywności ppar o publikacje [...]. Ponadto szere- rokim źródłem danych były liczne badania przeprowadzone w latach 2016-2020 w ramach

Z komentarzem [DS1]: Zdanie niepoprawne logicznie i stylistycznie. Tematem jest zagadnienie? Temat to właśnie zagadnienie. Ponadto, jeśli stosujemy spójnik 'a' w kontekście porównawczym, to musimy wskazać dwa elementy do porównania. W tym zdaniu jest tylko jeden „a formatowaniem zabudowy mieszkaniowej”.

Z komentarzem [DS2]: Niepoprawna końcówka fleksyjna: zagadnienia społeczno-ekonomiczne. „Zagadnienia” powtórzone w poprzednim zdaniu.

Z komentarzem [DS3]: Powtórzenie poprzedniego zdania - błąd stylistyczny.

Z komentarzem [DS4]: Brak polskich znaków diakrytycznych - błąd ortograficzny.

Z komentarzem [DS5]: Brak polskich znaków diakrytycznych - błąd ortograficzny.

Z komentarzem [DS6]: Brak przecinka - błąd interpunkcyjny.

Z komentarzem [DS7]: Mowa o mieszkaniu, zatem 'atrakcyjne' - niepoprawna końcówka fleksyjna.

Z komentarzem [DS8]: Błąd językowy - jeśli przyjmujemy polską pisownię i odmieniamy przez przypadki, to co-housingu piszemy razem.

Z komentarzem [DS9]: Niepoprawny szyk zdania. Albo wyrzucić 'która' (bo ten zaimek pytający nie ma tu uzasadnienia językowego), albo zmienić: Rozprawa, którą oparto ..., ma charakter syntetyczno-analityczny. In situ pisze się bez dywizu i kursywą, bo to łaciński wyraz - błąd językowy.

Z komentarzem [DS10]: Zdanie nielogiczne, niespójne. Dwie wypowiedzi Masłowa wyrwane z kontekstu. Jeśli to cytaty, to proszę o dokładne zacytowanie autora.

Z komentarzem [DS11]: Błąd gramatyczny - niepoprawna odmiana wyrazów przez przypadki.

Z komentarzem [DS12]: Błąd logiczny i językowy - publikacja była zrównoważona? Co było tworzone ze środków publicznych - publikacja? Środowisko mieszkaniowe?

Z komentarzem [DS13]: Błąd językowy - brak 'z'.

Z komentarzem [DS14]: Nielogiczna budowa zdania - nie wiadomo, co się oparto i komu? Proszę uważać na nieosobowe formy czasownika, gdyż muszą one jednoznacznie odnosić się do podmiotu w zdaniu. Czytelnik nie domyśli się, kto lub co jest podmiotem, ponieważ czasownik, nie mając formy osobowej, nie wskaże podmiotu.

Z komentarzem [DS15]: Błąd językowy - brak 'i'. Błąd gramatyczny - doświadczenia, badania i wszelkie zjawiska nieosobowe opierają się na czymś. O coś może oprzeć się człowiek lub zwierzę.

przygotowania wystawy IBA 2022 Wien (Międzynarodowej Wystawy Mieszkaniowej w Wiedniu w 2022), kontynuującej tradycję wystaw mieszkaniowych prezentujących zapoczątkowanych w 1901 roku w Niemczech, gdzie zaprezentowano Mathildenhöhe Darmstadt. [...] Badania dotyczące co-housingu są o tyle niemiarodajne ze względu na niewielką próbę badawczą i różne konteksty społeczno-ekonomiczne, w których są budowane co podkreśla szwedzki badacz architektury wspólnotowej Dick Urban Vestbro. [...] Mieszkalnictwo w ujęciu ekonomicznym i społecznym w Polsce to główne zainteresowania zespołu Lis, Rataj i Suszyńska, badaczy z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, a ujęciu dostępności i luki czynszowej Maciej Cesański oraz w kontekście najmu Joanna Erbel. Wobec zagadnień tła socjologicznego korzystano z konkluzji badań: z lat 70. XX w. Stefan Nowaka, a lat 1990-2018 z badań pod kierownictwem Mirosławy Marody nad zmianami postaw i wartości Polaków po okresie transformacji. Jeśli chodzi o pojęcie zamieszkiwania w perspektywie socjologicznej pomocne był publikacje z serii wydawniczej „Socjologia zamieszkiwania” pod redakcją Marcina Jewdokimowa oraz Magdaleny Łukasiuk. Uzupełnieniem opisanego powyżej stanu badań jest bibliografia z danymi publikacji przywołanych autorów.”

W podrozdziale 1.2. *Uzasadnienie potrzeby podjęcia tematu* (str. 23) czytamy:

„...Problem mieszkaniowy w Polsce, jest obecnie obiektem zainteresowania wielu badaczy i licznych interesariuszy. Kłopot narastał przez dekady i w swojej złożoności coraz bardziej komplikował. Na temat mieszkalnictwa prowadzone są liczne badania w wielu dyscyplinach nauki, jednak niewiele jest opracowań interdyscyplinarnych tłumaczących w przystępny sposób poszczególne aspekty kwestii mieszkalnictwa. Równoległe dynamiczna rzeczywistość przynosi coraz to nowe wyzwania jak pandemia Covid-19 czy pełnoskalowa rosyjska agresja na Ukrainę, które silnie oddziałują na sytuację mieszkalnictwa w Polsce. [...] O ile różnego rodzaju formy organizacyjne i prawne sposobów zamieszkiwania są dokładnie opisane w literaturze zagranicznej, szczególnie niemieckojęzycznej, to polskie publikacje naukowe pozostają nieliczne, a przytaczane przykłady w przestrzeni informacyjnej są często mylące. Wynika to po części z faktu, że zjawisko wspólnego zamieszkiwania jest powszechnie funkcjonującym od wielu lat sposobem organizowania zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w m.in. Danii, Holandii, Austrii, Szwajcarii oraz Niemczech. Natomiast w Polsce jeszcze nie udało się zaaplikować w sposób odpowiadający lub zbliżony do modelowych. O alternatywnych sposobach zamieszkiwania wciąż się coraz częściej mówi, a jeszcze nie mieszka. Prowadzone i proponowane badania, przez uporządkowanie wiedzy, podejmują próbę odpowiedzi na pytanie o przyczyny i skalę takiego stanu rzeczy oraz przedstawieniu analizy możliwych scenariuszy mając na uwadze również jakość architektury i przestrzeni publicznej zsynchronizowanej z jej wymiarem społecznym...”

W podrozdziale 1.4. *Zakres pracy* (str. 23) czytamy:

Z komentarzem [DS16]: Całe zdanie jest zbyt długie, dlatego na końcu zgubione są wyrazy i nie wiadomo kompletnie, co było kontynuowane, gdzie zaprezentowane. Całość niezrozumiała.

Z komentarzem [DS17]: j.w.

Z komentarzem [DS18]: Błąd ortograficzny - brak końcówki.

Z komentarzem [DS19R18]: Błąd stylistyczny - jeśli w zdaniu pojawia się zwrot 'o tyle', to musi również 'o ile'. Jest to cała konstrukcja zdaniowa. To zdanie jest niekompletne.

Z komentarzem [DS20]: Błędy gramatyczne - najpierw pojawia się zespół badaczy, czyli liczba mnoga, dla porządku badacze wymienieni w mianowniku. W dalszej części zdania są to już pojedyncze osoby, których nazwiska należy odnieść adekwatnie do rzeczownika wskazującego na tych badaczy. „Zainteresowania... Maciej Cesańskiego” itd.

Z komentarzem [DS21]: Błąd gramatyczny - powinna być 3 osoba liczby mnogiej, a nie pojedynczej.

Z komentarzem [DS22]: Należałoby w tym miejscu wstawić odnośnik do konkretnych publikacji. To zbyt ogólna informacja.

Z komentarzem [DS23]: Brak zaimek zwrotnego się - błąd gramatyczny.

Z komentarzem [DS24]: Błąd interpunkcyjny - brak przecinka.

Z komentarzem [DS25]: Błąd gramatyczny - zdanie zaczyna się zwrotem 'o ile', zatem tu powinno być 'o tyle'.

Z komentarzem [DS26]: Szyk - ...wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej...

Z komentarzem [DS27]: Błąd językowy - niepoprawne użycie słowa aplikować. Błąd logiczny - nie wskazano, czego nie udało się zaaplikować..

Z komentarzem [DS28]: Błąd stylistyczny - to brzmi jak potoczny. W dysertacji niedopuszczalny.

Z komentarzem [DS29]: Zdanie nielogiczne - zupełnie nic z tego zdania nie wynika, a niepoprawna odmiana wyrazów uniemożliwia odniesienie do poszczególnych części zadania.

.... Przedmiotem badań jest weryfikacja potrzeb mieszkańców i sposobu ich realizacji [Ryc.5]. Z racji na ich ograniczony wachlarz sposobów zamieszkiwania w Polsce, badacz podejmuje zagadnienie architektury alternatywnych sposobów zamieszkiwania i sprawdzenie szans na ich zaadaptowanie w krajowych warunkach. Ze względu na najszerszy zakres potencjalnych możliwych korzyści dla wielu interesariuszy jako punkt odniesienia do budynków mieszkalnych wielorodzinnych w rękach prywatnych przyjęto kooperatywy mieszkaniowe. [...] Wybór Austrii i Niemiec do porównania dostępności mieszkań wynika z faktu, że te kraje charakteryzują się różnorodnością form architektonicznych budynków mieszkaniowych przy zachowaniu najniższego udziałem zasobów mieszkaniowych w rękach prywatnych [por. Wyk 1.]..."

Z komentarzem [DS30]: Błąd językowy - czego dotyczy zaimbek wskazujący 'Ich'?

Z komentarzem [DS31]: Błąd fleksyjny - niepoprawna końcówka.

W podrozdziale 1.8. *Metodyka badań* (str. 29) czytamy:

....Studia literaturowe oprócz rozpoznania stanu badań zostały użyte do opisu kontekstu, który systematyzuje optykę przyjętą do interpretacji wyników prowadzonych badań. Z racji, że w momencie podjęcia badań nie rozpoznano istniejących formacji kooperatyw mieszkaniowych na terenie kraju. Dlatego badania terenowe założeń oraz wywiady z projektantami i mieszkańcami przeprowadzono w Austrii i Niemczech. Uzyskany w ten sposób materiał badawczy pozwolił na przedstawienie, w postaci studiów przypadku, praktycznych zagadnień istotnych w formowaniu założeń powstałych w drodze partycypacji w projektowaniu i zamieszkiwaniu. W tym istotnych z punktu widzenia użytkowników oraz projektantów w celu sprawdzenia czy i w jakim zakresie możliwa jest ich adaptacja w Polsce.[...] Wcielenie badacza się do grupy umożliwia obserwację przebiegu wszelkich procesów z jednej strony, a z drugiej tworzenie przestrzeni na eksperymenty w tym możliwość poddawanie wszelkich propozycji testowaniu przez użytkowników zainteresowanych wspólnym zamieszkiwaniem. Dotarcie do takiej grupy osób odbyło się poprzez odtworzenie analogicznego mechanizmu jaki był podstawą za-
wiązania się jednej z pierwszych berlińskich spółdzielni mieszkaniowych Berliner Scholle, związanej w 1895 roku przez Gustava Lilienthala, której protoplastą powstałego było pierwsze w Niemczech osiedle mieszkaniowe dla wegetarian i ogród społeczny Eden Gemeinnützige Obstbau-Siedlung. Idąc tym tropem spośród poznańskich oddolnych ruchów społecznych jako najbliższa tej idei okazała się Poznańska Kooperatywa Społeczna. W trakcie warsztatów przeprowadzono ankiety z osobami, które były zainteresowane wspólnotowym zamieszkiwaniem. Odpowiedzi otrzymane w ankietach wstępne pozwoliły opracować zestaw pytań do dalszych badań [Tab.1]..."

Z komentarzem [DS32]: Błąd logiczny - albo to zdanie powinno być dopełnieniem poprzedniego, albo to powinno być uzupełnione o zdanie dopełniające. Błąd językowy - nie istnieje sformułowanie 'z racji, że'

Z komentarzem [DS33]: Błąd językowy - niepoprawnie użyte wyrazy w zdaniu sprawiają, że zdanie jest niezrozumiałe.

Z komentarzem [DS34]: Błąd gramatyczny - brakuje orzeczenia, to powinno być zdanie podrzędne, a nawet nie jest równoważnikiem zdania.

Z komentarzem [DS35]: Błąd językowy - niewłaściwe użycie słowa 'wcielić'. Chyba chodziło o dołączenie.

Z komentarzem [DS36]: Błąd fleksyjny - niepoprawna końcówka fleksyjna wyrazu.

Z komentarzem [DS37]: Błąd językowy - analogiczny do (zawsze z przyimkiem), w tym zdaniu powinien być wyraz 'podobnego'. Błąd interpunkcyjny - brak przecinka.

Z komentarzem [DS38]: Błąd logiczny - zdanie za długie, nie jest jasne, co powstało z czego.

Z komentarzem [DS39]: Błąd językowy - raczej wstępnie.

Przedstawione w formie komentarzy uwagi językowe mają charakter ogólny, wskazują na liczne uchybienia i dotyczą tylko początkowego fragmentu pracy. Cała praca powinna zostać poddana gruntownej korekcie językowej, ze szczególnym uwzględnieniem błędów językowych, gramatycznych i interpunkcyjnych.¹

W opracowaniu zastosowano harwardzki system cytowań (Harvard Referencing System) oraz przypisy dolne. W części przypisów dolnych nie podano jednak źródła np. przypis 7, str. 17, przypis 26, str. 39, przypis 31, str. 43, przypis 32, str. 43, przypis 33, str. 43, przypis 38, str. 47, przypis 39, str. 47, i inne. Część informacji Doktorant zdecydował się umieścić w 23 tabelach oraz na 10 wykresach. Dysertację zilustrowano 76 rycinami. Pytanie dlaczego rycina 5 (str. 22) znajduje się pod ryciną 6 na tej samej stronie?

Ilość zauważonych uchybień językowych, stanowiła poważną przesłankę do negatywnej oceny części formalnej. Na część tę składają się jednak również: przyjęta struktura pracy i logika wyvodu naukowego, opracowanie graficzne, w tym autorskie opracowania schematów, tabel i rycin. Dając zatem kredyt zaufania związany z korzystaniem przez Doktoranta z korekty językowej swoich opracowań naukowych, Recenzentka zdecydowała, że praca doktorska Pana mgr inż. arch. Jędrzeja Suheckiego pt.: „*Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej*” pod względem formalnym spełnia (choć na granicy) kryteria stawiane przed tego typu opracowaniami naukowymi.

2. Ocena części merytorycznej rozprawy doktorskiej

Oceniana rozprawa doktorska Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego pt.: „*Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej*” podejmuje, jak zapisano w tytule, problematykę dotyczącą alternatywnych sposobów zamieszkiwania, ze wskazaniem na dobór parametrów w kształtowaniu współczesnej zabudowy wielorodzinnej. To bardzo aktualny temat zarówno na poziomie globalnym, europejskim, jak i rodzimym – polskim.

Autor we *Wprowadzeniu* (str.15) identyfikuje problem badawczy i uzasadnia potrzebę podjęcia tematu (1.3. *Uzasadnienie potrzeby podjęcia tematu*, str. 23). Zamierzeniem Autora jest wykazanie zależności pomiędzy układami funkcjonalno-przestrzennymi budynków mieszkalnych a sposobem ich organizacji prawnej i finansowej oraz zarządzaniem i użytkowaniem tych budynków. Przez zarządzanie i użytkowanie Autor rozumie eksploatację i utrzymanie nieruchomości, ale też tworzenie więzi sąsiedzkich, wspólnotowych. Celem badań jest wykazanie zależności pomiędzy sposobem zamieszkiwania a układami funkcjonalno-przestrzennymi bu-

¹ Zaprezentowaną korektę językową wykonała na prośbę Recenzentki pani Redaktor językowa, mgr Dorota Sapek.

dynków mieszkalnych. Tak został określony cel badań w *Streszczeniu* (str.9) oraz w podrozdziale 1.5. *Cele badawcze* (str. 25). Aby w pełni zrealizować tak określony cel główny, Autor zidentyfikował trzy cele pośrednie. Osiągnięcie ich oparł na odpowiedziach na postawione zasadne pytania badawcze. Ponadto w akapicie na str. 27 Doktorant przedstawił możliwości praktycznego wykorzystania otrzymanych wyników. Według Recenzentki są to jasno sprecyzowane cele wdrożeniowe pracy. Na podstawie wstępnych analiz badawczych oraz wniosków z przeprowadzonych warsztatów, Autor sformułował tezę oraz trzy pomocnicze hipotezy badawcze (1.7. *Teza pracy i hipotezy badawcze*, str. 29). Teza i hipotezy zostały zapisane graficznie (Ryc. 9. *Graficzny zapis tezy rozprawy*, str. 28). Metodologię badań zaprezentowano przejrzysto pod względem merytorycznym (1.8. *Metodyka badań*, str. 29). Autor podzielił pracę na cztery etapy: etap 1 – wytyczenie celów badawczych; etap 2 – rozpoznanie kontekstu i formowanie tezy i hipotez badawczych; etap 3 – badania sondażowe z zastosowaniem ankiety, studia przypadków, analiza wyników badań; etap 4 – weryfikacja tezy i hipotez badawczych, przedstawienie konkluzji. W opisie etapu 3, szczegółowo opisano badanie ankietowe. Z opisu tego wynika, że wykonanie badania zlecono agencji SW Research, co w opinii Recenzentki zasługuje na pochwałę. Zlecenie wykonania tego typu badań profesjonalistom, pozwala na uzyskanie możliwie jak najbardziej wiarygodnych wyników. Szkoda tylko, że nie podano w przypisie informacji dotyczących wspomnianej agencji. W podrozdziale 1.4. *Zakres pracy* (str. 23) wyszczególniono zakres terytorialny (1.4.1. *Zakres terytorialny badań*, str.23) oraz zakres merytoryczny (1.4.2. *Zakres merytoryczny badań*, str. 25). Podano logiczne uzasadnienie dla obranych zakresów. Przedstawienie stanu badań jest jednym z kluczowych elementów dobrze opracowanej dysertacji. W recenzowanej pracy Autor podzielił *Stan badań* na grupy tematyczne związane z przedmiotem badań i przedstawił w tych grupach badaczy zajmujących się omawianymi zagadnieniami. Niedosyt budzi brak tytułów stosownych pozycji literaturowych i źródeł internetowych. Dwa tytuły, które przytoczone zostały w tym podrozdziale: „*Das Wiener Modell: Wohnbau für die Stadt des 21. Jahrhunderts*” (Förster, Menking, 2016) oraz „*Sieben Stock Dorf: Wohnexperimente für eine bessere Zukunft*” (Nothegger, 2017) dają namiastkę obrazu źródeł, z których korzystał Doktorant w swojej pracy. Obraz ten jest niestety niepełny. Podrozdział *Stan badań* kończy zdanie : „... Uzupelnieniem opisanego powyżej stanu badań jest bibliografia z danymi publikacji przywołanych autorów...” Na końcu pracy zamieszczono *Bibliografię* (str. 139-149), w której znalazło się 136 pozycji literaturowych, 5 filmów, 12 aktów prawnych, 21 raportów, 31 źródeł internetowych. Jednak w przedstawionym *Stanie badań* o tych pozycjach się nie dowiadujemy.

W Rozdziale 2: *Kontekst*; (str. 39-87) Autor szeroko omawia tło historyczne i urbanistyczne dla kształtowania przestrzeni mieszkalnych (2.1. *Tło historyczne i urbanistyczne*, str. 39 – 49). W rozważaniach tych Doktorant sięga do starożytności. Ze względu na przedmiot badań,

główny nacisk położony jest na organizację i formowanie wspólnotowych form zamieszkiwania na przestrzeni dziejów. Celność spostrzeżeń dotyczących omawianych zagadnień świadczy o rozległej wiedzy i umiejętności jej analitycznego przetworzenia. Na uwagę zasługuje materiał ilustracyjny przypisany do tej części opracowania. Niestety niefrasobliwie potraktowano tu odniesienie do źródeł. Przykładowo: opracowanie Ryc. 13. *Kalendarium rozwoju nurtu wspólnotowego zamieszkiwania. Wybrane przykłady, od idei Charlesa Fourniera po realizację Sætedammen w Danii opartą na współczesnych założeniach* (str. 42) przypisuje Autor sobie nie podając źródeł, na których bazował. Podobnie rzecz wygląda w przypadku Ryc.14. *Kalendarium rozwoju spółdzielni mieszkaniowych w Polsce na przełomie XIX i XX wieku* (str. 42). Bardzo ciekawe i ważne z punktu widzenia badań informacje dotyczące mieszkalnictwa zbiorowego od roku 1989 do dziś, nie zostały poparte źródłami bibliograficznymi (str. 49). W dalszej części rozdziału Autor omawia tło ekonomiczne (2.2. *Tło ekonomiczne*, str. 51) oraz tło społeczne (2.3. *Tło społeczne*, str. 59) dla kształtowania przestrzeni mieszkalnych. Konsekwencją nakreślenia podłoża historycznego, urbanistycznego, ekonomicznego i społecznego stało się wskazanie głównych trendów w kształtowaniu architektury mieszkaniowej z uwzględnieniem alternatywnych ścieżek tego kształtowania (2.4. *Dominujące trendy a ścieżki alternatywne w formowaniu architektury mieszkaniowej*, str. 65), w tym formy kooperatywy mieszkaniowej (2.5. *Współczesne kooperatywy mieszkaniowe*, str. 75) Doktorant omawia kooperatywy mieszkaniowe w Austrii: Sargfabrik (str. 79) i Wohnprojekt (str. 81) w Wiedniu oraz Janishausen, Riesa w Niemczech (str. 85). Rozdział 2 zakończony jest podrozdziałem 2.6. *Podsumowanie rozdziału* (str. 87). Taka struktura decyduje o tym, że rozdział zbudowany jest logicznie. Doktorant wyprowadza wywód od ogółu do szczegółu. Przedstawione zostały dobre i odpowiadające tematowi przykłady. Niestety Doktorant zbyt często pomija wskazanie w tekście źródeł zawartych informacji.

W Rozdziale 3. *Badania własne* (str. 91-121) Autor przedstawił badane obszary problemowe (3. *Klasyfikacja badanych obszarów problemowych*, str. 91). Są nimi: strefy funkcjonalne mieszkania; strefy funkcjonalne poza mieszkaniami; przestrzenie wspólne; układy funkcjonalno-przestrzenne; typologia układów funkcjonalno-przestrzennych w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej; relacje sąsiedzkie; dostępność; dobrostan. Intencje Autora w zakresie klasyfikacji obszarów problemowych wydają się jasne, ale ilość błędów językowych zaburza czytelność wyводу. Niezrozumiała jest też numeracja podrozdziałów rozdziału 3. Dlaczego pierwszy podrozdział jest oznaczony jako 3.? Wygląda na to, że następne podrozdziały oznaczone: 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4., odnoszą się do podrozdziału 3., podczas gdy odnoszą się do całego rozdziału 3. W podrozdziale 3.1. *Ewaluacja potrzeb mieszkaniowych* (str. 95) Autor przedstawia w formie opisowej i graficznej wyniki badania sondażowego dotyczącego form zamieszkania, potrzeb mieszkaniowych użytkowników i ich preferencji mieszkaniowych. Zależność

preferencji mieszkaniowych z możliwościami finansowymi użytkowników mieszkań przedstawiono w podrozdziale 3.2 *Dostępność mieszkań* (str. 113). W podrozdziale 3.3. *Studia przypadków sposobów zamieszkania* (str. 117) przedstawiono dla porównania dwa przykłady budynków wielorodzinnych w Polsce i w Austrii: Cerisier Residence, Poznań oraz kooperatywa Gleis 21, Wiedeń. Rozdział konsekwentnie zakończony jest podsumowaniem (3.4. *Podsumowanie rozdziału*, str. 121).

Rozdział 4. *Wnioski i podsumowanie* (str.125 - 135). Składowe tego rozdziału to: 4. *Otrzymane odpowiedzi na pytania badawcze* (str.125); 4.1. *Weryfikacja hipotez badawczych* (str.127); 4.2. *Postulaty i dalsze kierunki badań* (str.133). Również w tym rozdziale niezrozumiała jest też numeracja podrozdziałów. Pierwszy podrozdział jest oznaczony jako 4. Tymczasem następne podrozdziały oznaczone: 4.1. oraz 4.2. odnoszą się do całego rozdziału 4., a nie do pierwszego podrozdziału oznaczonego również jako 4. Wnioski z całości badań powinny być ujęte bardziej syntetycznie z zaznaczeniem, że są to wnioski. W całości rozdziału przewijają się one, ale trudno jednoznacznie określić co jest wnioskiem, co podsumowaniem, co komentarzem, a co elementem dyskusji po badaniach. Doktorant uzasadnia potwierdzenie hipotez badawczych oraz tezy w brzmieniu: „...Zasoby mieszkaniowe w Polsce nie realizują w pełni potrzeb ich użytkowników. Gospodarka mieszkaniowa umacniająca formułę kupuj lub wynajmuj powoduje, że nowopowstałe zasoby nie wpływają na dobrostan większości ich użytkowników, nie polepszają jakości architektury środowiska zbudowanego, a utrzymywanie takiego trendu jest zaprzeczeniem rozwoju zrównoważonego...” W dalszej części Autor przedstawia bardzo celne uwagi dotyczące problemu mieszkaniowego w Polsce. Ciekawy merytorycznie wywód osłabia, jak w całości pracy, niepoprawny język: np. co oznacza sformułowanie „Przedrożony dostęp” (str. 129) lub zdanie „...Inną kwestią to fakt, że inwestycja w wynajem stanowić dodatkowe może źródło dochodów w celu spięcia budżetu domowego czy spłaty raty kredytu hipotecznego na inną nieruchomość...” (str. 131). Bardzo ciekawe są sformułowane na końcu postulaty oraz kierunki dalszych badań.

Pomimo wyszczególnionych uwag, ogólna ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego pt.: *„Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej”* jest pozytywna.

3. Podsumowanie

Dysertacja doktorska Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego pt.: *„Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej”* jest dobrym opracowaniem naukowym, wykonanym w oparciu o prawidłowo dobrane metody badawcze. Główne cele ba-

dawcze zostały zrealizowane, a teza udowodniona. Lektura dysertacji dostarcza wiele informacji na temat współczesnych, zmieniających się trendów w zakresie alternatywnych sposobów zamieszkiwania oraz idących za nimi zasad kształtowania zabudowy mieszkaniowej, w szczególności wielorodzinnej z uwzględnieniem potrzeb użytkowników. W tym zakresie dysertacja doktorska Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego poszerza zasób wiedzy w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* w Polsce, przyczyniając się do jej rozwoju. Praca napisana jest natomiast językiem potocznym, często niepoprawnym, sprawiającym, że czyta się ją trudno ze względu na błędy gramatyczne, stylistyczne oraz skróty myślowe. Praca wymaga gruntownej korekty językowej. Poziom merytoryczny rozprawy oraz opracowanie graficzne pracy Recenzentka ocenia jako dobre, nie odbiegające od standardów.

4. Konkluzja

Doktorant opanował warsztat naukowy i wykazał się dużą ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*. Doktorant systematyzując zagadnienia wynikające z przedmiotu badań wpisał się w aktualny nurt tematyki badawczej, poszerzając zakres wiedzy w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*. Przeprowadzony w pracy doktorskiej wywód pozwolił zrealizować przyjęte główne cele badawcze oraz udowodnić postawioną tezę.

Recenzentka stwierdza niniejszym spełnienie przez Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego w rozprawie doktorskiej pt. „*Alternatywne sposoby zamieszkiwania a formowanie architektury mieszkaniowej*” merytorycznych kryteriów i wymogów wynikających z art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi uzupełnieniami. Tym samym Recenzentka wnosi do Przewodniczącej Rady Dyscypliny Architektura i Urbanistyka w Politechnice Poznańskiej o kontynuację procedury, przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie Pana mgr. inż. arch. Jędrzeja Suheckiego do publicznej obrony.

Prof. dr hab. inż. arch. Jagiełło-Kowalczyk

Kraków, 31.05.2025